

בתיסוהר לבנה אחר לבנה

הפעם זה הסוף, הודיע רם ("רודי") סלומון, 35, נציב בתיסוהר, כאשר לאחר דחיות ממושכות, נתקבלה לבסוף התפטרותו משלושת תפקידיו במשרד המשטרה, שהשניים האחרים הם: ממונה על משרד המשטרה ויועצו המשפטי.

הסיבות להתפטרותו, אותן לא שמר סלומון בסוד: מאחר שמעולם לא ראה עצמו כפקיד שמקומו מאחורי שולחן עמוס ניירות לחתימה, לא יכול להסתגל משך ארבע שנותיו במשרד המשטרה לנימוק השלילה הנפוץ: "ישנן בעיות חשובות משלך!" תגובתו ה"תמידית": "הממשלה משלמת לי משכורת כדי שאראה במה שאני עוסק בעייה ראשונית!" סיבות פחות מקוריות לפרישה: "איני מוכן לעמוד בראש שירות שזחל עד כה ועל פי כל הסימנים ימשיך לזחול גם בעתיד."

שיגרה ואכזבה. ארבע שנות המשטר רה של רם סלומון, אשר כיום אופפת אותו השיגרה והאכזבה, גרושות במעשים שהוקדשו לו לשרות שהיה המפגר והמוזנח בכל שירותי ממשלת המנדט, ואשר נסתכמו בתוצאות חזיריות רבות.

שוללי התפטרותו של סלומון מבטיחים שבאופן יחסי למשרדי ממשלה רבים, נעשה המכסימום לקידומו של שרות זה שלא היה קיים כלל בממשלת המנדט והונה היסוד ל"השקפתו של סלומון המעדיפה את שיטות תיקון העברייני בין כתיב בתיסוהר על ה"ענשתו."

להתפטרותו קדמה נסיעה בת חודשיים ל"ארצות מערב אירופה, בהן סקר סלומון את השיטות הנהוגות בבתיסוהר. משחזר הכין דו"ח מפורט, לפי מסקנותיו היתה צריכה להתחולל מהפכה בסדרי בתיסוהר במדינה. המסקנות תבעו, בין השאר: טיפול אינדיבידואלי באסיר, הקמת בתימלאכה ותעשיית זעירות בבתיסוהר, שינוי המשטר החברתי בהם (בין האסירים לסוהרים) ויצירת חיי חברה בין האסירים והקמת מוסד לטיפול ב"עבריינים צעירים."

בצעדי צב. רם סלומון הצליח, אם כי בצעדי צב, לחולל שינויים ניכרים בשיטות: היחס לאסיר שונה; הוא חדל להיות מספר, כיום יש לו שם; בזמן המגנט לבש האסיר כתונת אסירים מובהקת, כיום אין תלבושתו שונה בהרבה מבגדי-פועלים רגיל (אפודה ובסל"דרס חופי-הירים) והסוהרים, חדלו

הונח היסוד להקמת מושבת-מעצר, עם בית סוהר מרכזי בעל כושר קליטה של 450 איש, באזור רמלה, סלומון בכך את השלב המהפכני ביותר בתכניתו, שסייע, ראשית, לפתורנה של בעיית הצפיפות בבתיסוהר הישנים של המדינה, אשר מצב קליטתם, עור מר ביחס מגוחך לריכוזי האוכלוסיה (העולם הזה 742), וגורם לתנאי כליאה בלתי אנושיים של אסירים בעלי רקע חברתי ודורגות פשע שונים במכלאות משותפות.

במושבת-הסוהר יעברו כל השפוטנים תהליך מיון מדויק, רובם יחולק לארבעה מוסדות נוספים שייבנו בשטח, האחרים יעברו בין בתיסוהר האחרים. שטח המושבה יהיה מגודר ונתון תחת משמר קל בלבד, יכיל שיכון בלוקונים, לאסירים שנכשלו ב"עבירות קלות, מתוך הנחה מקובלת (בעיקר בדנמרק) שסוג זה של אסירים, שאסור לראשונה ואשר מוצאם הגון, מעדיפים רציני עונש על בריחה מבית-הסוהר. במדינות בהן הונהגו שיטות אלה מועסקים האסירים בעבודות החקלאות על כל ענפיה, נושאים את עצמם מבחינה כלכלית ומסתגלים לחיי עבודה בריאם.

תהליך הבנייה שהתנהל בעצלות משך שנתיים (ועודנו ממשיך בקצב של לבנה אחר לבנה), החמיר את בעיית היחס בין ריכוז העבריינים במדינה לבין כושר קליטתם.

סען סלומון לעומת שוללי התכנית שניסו לבטלה בקטנוניות חוקית, בהביעם חשש ביטחוני לכליאה חופשית ומתקדמת של אסירים: "מדינות אחרות הצליחו, אין כל סיבה שאנחנו נו ניכשל". נוסף לכך הרחיק סלומון לכת, עד כדי הצדקת בריחתם של אסירים מעטים, לעומת תכנית שתוציא את המדינה מיחס ימירי ביניימי לבתיסוהר שמעטים דוגמתו אריצות מתקדמות.

אך הוא לא הצליח לזרז את תהליך הבנייה בנימוקיו, כשם שניכשל במאמציו לשנות חוקים מגדוריים מיושנים ובלתי הולמים: אסיר העובד שמונה שעות ליום בין כותלי בתיסוהר, או מחוץ להם, אינו זוכה ב"תשלום. הממשלה זוכה בתפוקת עבודתו חינם, לא משום שאינה מודה בזכותו של האסיר לתשלום, אלא משום שלא קיים חוק (מגדור) לפיו רשאי אסיר להשתכר מעבר דתו.

כן לא הצליח סלומון, בין היתר, לבטל את ההענשה בצינוק, שאינה קיימת יותר בארצות מערב אירופה.

לוא היה האסיר מקבל שכר והיה משלם עבור החזקתו אפשר היה לבנות שיטה מושלמת של פריבילגיות שעליה בנויה שיטה

בורה בחיפה ובפרבריה בימי שבת וחגים. הסיבה: חוסר חלקי חילוף וצמיגים, והי צורך להשתמש באוטובוסים רק באמצע השבוע ולמקרים חיוניים יותר. "הנסיעה בשבתות היא בבחינת מותרות לאורחים", פסקה הנהלת אשד.

ספסלים פרימיטיביים. עיריית חיפה בשיחות עם מועצת פועלי חיפה וארגוני ההובלה השונים בעיר, החליטו לא להשאיר את הקהל ללא תחבורה בשבת. והודות להי ענותם של ארגוני ההובלה והמוניות, קויימה התחבורה בשבת בחיפה.

בשבת בבוקר עמדו במקומם של האוטובוסים בתחנות הריקות, 21 מכוניות משא (17 לפי סדר עם מועצת הפועלים 4 מתנדבות) ונהוגות בידי נהגים ותיקים — מכרסות בברונט ומצוידות בספסלים פרימיטיביים, מורכבים מלוחות עץ ומכוסים שמיכות אשר נלקחו מחצר העיריה.

עם סיום העבודה ב"6 לפנות ערב, עשו מארגני המבצע סכום ראשון: 6200 נוסעים.

חבר, זכור ושמור! בעוד עתונת הברקר של יום א' מציגים בסיפוק את קיום התחבורה באה התגובה השלילית הראשונה מהחוגים הדתיים בחיפה: "מצב זה של ניהול תחבורה בשבת — אמרו — הוא פגרי עה וזלזול ברגשותיהם של האזרחים הדתיים בחיפה, אנו מבקשים מהעירייה למשוך ידה מן העסק."

אזרחי חיפה הלא דתיים, קראו וחייכו. בשבת השנייה שופר המצב: מכוניות המשא קבלו תעריפי נסיעות מאשד וגבו את אותו המחיר, (נהג אחד שלקח 5 פרוטות יותר מהדרוש, נדון לקנס של 5 לירות), נוספו שני קוים 15 מכוניות. התוצאה: 9600 נוסעים.

בעוד שבמועצת העירייה התנהל ויכוח בין הנציגים הדתיים ללא-דתיים, נעשו שיפורים נוספים לקראת השבת השלישית: חולקו הוראות (בדפוס) לנהגים מטעם אגודת פועלי ההובלה בהם הודגש: "חבר זכור ושמור! אתה מסיע אנשים, דאג לנאותותם!" סודרו פלטים נושאי כונוי הנסיעה שמחיריהם ש"הודבקו על זוגיות המכוניות. הודיע שמחה אביטוב נמוך-הקומה ובעל פנים שחומים, מזכיר אגודת פועלי ההובלה המטפל במבצע: "בסוף החודש ייעשו מאמצים כדי להבטיח תחבורה קבע מסודרת לקראת ההס" תערות על חופי הרחצה". אחר הוסיף: "סיסמנו: לנסוע לאט ולהגיע לתחנה מהר!"

דרכי חיים

מלכה ב"6 אלך מלים

חיים נחמן ביאליק שהדפיס את ספריו בעברית, רוסית וגרמנית, בבית-ההוצאה הרליני של קרל אולשטיין היהודי, הגדול ביותר באירופה (בין השאר: 30 עתונים), נהג לבקר בימי שהותו בברלין בבית ההוצאה לעיתים תכופות, כדי לחזק את התקדמות ההדפסה של ספריו. משכנסו באחד מימי 1922 למחלקת ההדפסה העברית של בית-ההוצאה, ניגש אליו מנהלה, מרדכי פלוק, סיפר לביאליק שהוא חובב ציור מלי בד היותו מומחה למכוניות-סידור (דפוס), הראה לו שני ציורים, עליהם בלטו מרדכי היהודי רכוב על-גבי סוס המובל על-ידי המן, וקבוצת יהודים המגורשים מספרד בת קופת האנוסים. המיוחד להשונה בציורים: תמונת מרדכי והמן צוירה ב"6 אלף מלות מגילת אסתר שבאום במקום קחי הציור הרגילים, תמונת המגורשים צוירה על ידי המן לים מהן הורכבה עלילת האנוסים.

ביאליק, שלקח את שני הציורים, לאחר שהתלהב מהם, כדי להראותם לידידיו, הח" זורם לפלוק בצירוף מכתב בו הביע תקווה, ש"ספרי היוצאים לאור במחלקתך (של פלוק), ייראו לא פחות גאים מציורי המחת שבת של ראש המחלקה."

הסוף בפולנייה הנעלה. שנים אחדות לאחר מכן, סרב פלוק לצאת למדריד הספרית, לנהל בה סניף אולשטייני, ביכר להשי" אר בברלין בה רכש לעצמו חמש מכוניות דפוס, ייסד בית-דפוס עצמאי.

אך זמן קצר לאחר ייסודו עלה היטלר לשלטון, ופלוק פנה לשגריר הבריטי, ביקש רשיון לייסוד בית דפוס בתל-אביב. פלוק הגיע לתל-אביב, סיפק לרוב העתונים היומיים שורות דפוס מוכנות, אותן הסיק מכוניות הסידור, שהיו הראשונות מסוגן בארץ.

משך שמונה שנותיו כמדפיס, שאף פלוק לחזור אל חובבותו האמיתית: ציור דמיונות מדברי ימי ישראל במלותיהם של פרקי תנ"ך ומגילות. אך הוא לא יכול לבצע את

ציור אסתר-המלכה
השיטה: 13 חודש X 8 שעות

שאפתו, כי רוב עיתוני ישראל בתחילת שנות השלושים לא היו מבוססים במידה שכלול לשאת בהוצאות מספקת שורות ה"דפוס המוכנות והמפעל של פלוק פשט את הרגל.

פלוק מכר את מכוניותיו, פתח בית-משכון בתל-אביב, ביסס לעצמו פרנסה ורעיון מגיד לת אסתר החל מנקר בראשו מחדש. הוא הקדיש את כל זמנו לתמונת אסתר המלכה, אשר כללה מלבד כתרנה וגופה גם את כל 16 אלף מלות המגילה.

13 חודשים עסק מרדכי בתמונה, שמונה שעות ליום. הסיכום: ציור מכיאר (13X40) ס"מ, עליו בלטה דמות המלכה (ראת תמונה) שנכתבה במלות המגילה, אשר תחילתן ב"צדו הימני של הכתר, והמשכן אברי המלכה. המגילה ניתנת לקריאה ברורה, תוך הטיית בלתי פוסקת של התמונה, הלק וחזרו, עד לסופה, בסולית נעלה הימנית של המלכה.

בזכוכית מוגדלת. את ההעקף הראשון של ציורו שלח מרדכי פלוק לנשיא המדינה, אשר תשובתו עוררה במיוחד: "המחנה ש"הגיעה אלי בערב פורים, שימחה את לבי, עוררה בי זכרונות מימי הילדות בהם ראיתי עבודות אמנות בדומה לשלך". העתק שני הועבר למונט ב. דייויס, שגריר ארצות הברית, שהבטיח להעבירה לנשיא טרומן. אלינור רוזבלט שזכתה בשלישי, הודתה ל"פלוק שהגיש לה: "הודו ופקיסטאן מודרות במגילת אסתר, זה יעזור לי בסיוור... כשאתפנה אסתכל בציור בזכוכית מגדלת". כאשר יידידי סברו שצריך להיות אינש טיין כדי לעשות את החשבון המסובך לתי-אום היחס בין ממדי אברי המלכה ומספר המלים המדויק הדרוש לכיסויים, נפתרה בע"יית ההעקף הרביעי: כרופסור אלברט איינשטיין זכה בו בצירוף ההערה "לאיינשטיין מאיינשטיין".

בינתיים דחה פלוק את הטענה שעליו למסור את הציור המקורי לגניזה במוזיאון תל-אביב. הצעתו של פלוק: הוא יסע ל"אמריקה עם הציור, ימכור אותו במכירה פומבית, יפיץ את העתקים בכל הקהילות היהודיות והלא יהודיות (המעוניינות), ואת ההכנסה (ממנה בכוונתו לזכות באחוזים), יקדיש למוסד ציבורי הוקוק לה, כאיגוד ה"נכים.

הארץ

"בקבוצ יש כיום כ-200 יחידות דיון ובני-יני מוסדות..." (מערב).

אליעזר בוכני, חיפה.

ונתפלגו רק לשניים?

תחבורת שבת בחיפה ע"י מכוניות-משא

הסיסמה: נסיעה איטית-מהירה

של עדוד ושל הענשה באירופה המערבית. תוספת נוחיות (כמקלט רדיו, ספרים) תמונת התנהגות טובה, שילתה כעונש. אומר רם סלומון, החוזר למקצועו הראשון, עורך-דין, והרואה במשרד משטרה מיוחד, תקדים חסר-טעם ומיותר (ברוב ארצות העולם משולבת המשטרה כאגף לאח המיניסטריונים): "עשרות דברים יסודיים לא קויימו, וגרוע מזה: איש אינו מבטית ש"קויימו".

תחבורה

ניסוע לאט. להגיע מהר

חושבי חיפה ושכנותיה הופתעו לקרוא את מודעות אשד שהתנוססו מעל בתיג ה"קופות הירוקות לכרטיסי נסיעה. תוכן המודעות היה חריג-ממקצת: אשד לא ינהל תח"ר

לראות באסירים חיות, רואים בהם אנשים. התזונה שופרה ואסיר מקבל את מנות המזון ככל אורח רגיל, בכל בית-סוהר הוקמו מ"ראות, כתות ללימוד השפה העברית, נערכות הרצאות שבועיות והצגות קולנוע.

בבית-הסוהר המרכזי, תל-מונז (בו נמצאים השפוטנים לזמן ארוך), למשל, מטפחים כל המסוגלים לעבוד, גן ירק גדול המספק את צרכי בית-הסוהר לכל העונה והיתר עובי דים בנגריה ובסנדלריה, במכססה, בכריכיה ובמסגרייה.

בעיקר בדנמרק. כאשר לפני כשנתיים

(*) יצחק צ"יזק, הממונה על משרד המש"טרה לפניו, פרש גם הוא מהמשרה הממשלית תחת הגבוהה במשרד ראש הממשלה כיו"ר ועדת הנגב, עבר לתפקיד האזרחי של מנהל נמל תל-אביב (ראה עמוד 3).